

Előfizetési árak:
 Egész évre 10 frt — kr.
 Félévre . . . 5 „ — „
 Negyedévre 2 „ 50 „
 Egy hóra 1 „ — „
 Egyes szám 4 kr.

Megjelenik mindennap,
 vasárnap kivételével.

DEBRECZENI ELLENŐR

Szerkesztőség

és

Kiadóhivatal:

Fő-piacz, Simonffy-ház
 a városházával szemben

Hirdetések a legmérsé-
 keltebb árszámítás mel-
 lett vétetnek fel.

A SZABADELVÜPÁRT KÖZLÖNYE.

A helyzet regisztrálása.*

Budapest, január 10

(T.) Legújabb *jólétesültségünk nyo-
 mán* ismét csak azt irhatjuk, hogy az
 uralkodó egy erős hatvanhetes párt esz-
 méjéhez ragaszkodik, mert a szabadelvü
 pártot mai számarányában nem tartja
 annak, s el van határozva minden kísér-
 letre, hogy egy ily erős párt megalakit-
 ható legyen. Hírlik az is, hogy ő Felsége
 a pártok maguktartásának hazafias szem-
 pontból bíralt makaesságával nincs meg-
 elégedve, mert egyik pártban úgy, mint
 a másikban a személyes motimuvokat
 látja előtérbe tolokodni. Ő Khuen Héder-
 váryt sem ama szempontból proponálta,
 mintha ez által a pártok jogaira befo-
 lyást akarna gyakorolni, hanem mert a
 bánban oly egyéniséget látott, ki a párt-
 kérdésekben legkevésbé van angazsálva
 s egyik úgy mint a másik párt előtt tel-
 jesen semleges közvetítőt képvisel.

A szabadelvüpartnak ama kijelentése,
 hogy kapui mindenki előtt nyitva vannak
 aki a párt álláspontjára helyezkedve
 abba belépni akar, oka állítólag annak,
 hogy a nemzeti párt is merev álláspontot
 foglalt s a két párt, közeledés helyett,
 farkasszemét néz egymással. A nemzeti
 párt egyénei azt állítják, hogy a szabad-
 elvüpart eme kijelentése határozottan
 sértő és visszaütő, amennyiben erre a
 kijelentésre semmi szükség nem volt. A
 minden feltétel nélkül belépni óhajtoknak,
 minden párt kapuja és pedig minden idő-
 ben nyitva szokott lenni, sőt a pártok
 az ily akviziziót mindenkor szívesen
 veszik, hát mire való volt ezen gunyos
 megnyilatkozásnak most már nem is tudni
 lanyadszori ismétlése, — mondja a
 nemzeti párt.

Tartózkodni óhajunk attól, hogy
 ezen fölmerült kérdésekben bár a legese-
 kélyebb részrehajlást tanúsítsuk, s csupán
 a tények száraz regisztrálására szoritko-
 zunk. Az egyesülés nehézségét tehát az
 okozza, hogy a pártok egyike sem akar
 közeledni, amennyiben a szabadelvü párt
 említett nyilatkozata, a nemzetipártiak
 szerint teljesen bevágta a közeledés utját.

A szabadelvüpart egyáltalában nem
 akarja elismerni azt, hogy a fuzióra
 szüksége van, de amely felfogás az ural-
 kodó felfogásával teljesen ellenkezik. Az
 uralkodó ugyanis, minden párt szempon-
 ton fölülállván, egyedül a 67-es alap szil-
 lárd megvédelmezésének lehetőségét tartja
 szem előtt, s nem képes osztani a sza-
 badelvüpart ama hitét, hogy az ellenzék-
 nek támadásra egyesülő hadoszlopaival
 képes legyen a diadalmasan fölvenni a
 harczt, pláne az esetben ha a fuzió

kísérleteinek sikertelensége után az a
 harczt, várhatólag, még erősebben törne
 ki, mint valaha.

Ő Felsége elejtett szavaiból kombi-
 nálni lehet, hogy a tapasztaltakkal nincs
 megelégedve, abba pedig semmi áron
 nem akar beléegyezni, hogy a kormány-
 zást csakis a szabadelvüpartra támasz-
 kodható minisztériumra bizza s a mi a
 dologban a legszomorubb: Ő Felsége és
 a szabadelvüpart oszloposai közt, a vi-
 szony kiszélesedése észlelhető; ami hogy
 mire fog vezetni? E kérdésre csak aggo-
 galmaink képezhetik a választ.

Mert ha valami nagy elviferenciák
 állnának szemben egymással, de ezekről
 szó sincs. Minden elvi differencia inkább
 csak pro forma, a látszat kedvéért lett
 fölállítva, de a mely választalat romba-
 döntené az első közeledést. De mikor hát
 ezt a közeledést nem lehet létre hozni s
 így még is kell valami igazat adni ama
 föltevésének, hogy itt a személyes moti-
 vumok nem kis szerepet játszanak.

Egynémelyek tudni akarják már azt
 is, hogy az uralkodó az esetben, ha a
 békés egyesülés lehetőségéről le kell
 mondania, oly kísérlethez tolyamodik, mely
 a fuzió elleneseinek mellőzésével az egye-
 sülésre hajlandó elemek összehozását tűzi
 ki czélul, de ha egy erős többség ösze-
 hozása ily modor sem sikerülne, egy új
 választás megkísérlésétől sem riad vissza:
 hogy azonban a szabadelvüpart, *ugy
 amint most áll*, új kormányt adhasson az
 országnak, ez a lehetőség teljesen kizárt-
 nak tekintendő.

— A válság. Még mindig függőben van a
 válság; tovább tart a bizonytalanság. Azaz
 hogy egy bizonyos csak: a szabadelvüpart ha-
 tározottan viszatartotta Hédevvárynak a fu-
 zió kezdeményezésére vonatkozó törekvéseit. A
 bán ennél fogva jelentést tett a királynál, hogy
 a *kabinetet nem képes megalakítani*. A bán
 kudarcza — mint udvari körökből hírtik elked-
 velenítette a királyt, mivel Hédevváry biztosra
 helyezte ő Felsége előtt a sikert. Egy éjjel ér-
 kezett sürgöny szerint a király délután Szell
 Kálmánt hívatta magához. — Kérdés azonban,
 Szell elvállalja-e a kabinetalakítást, mivel ő
 ideiglenesen kormányozni nem akar, a végleges
 kormányon való marasztalása pedig a jelenlegi
 kedvezőtlen viszonyok miatt nem remélhető.
 Ily körülmények között politikai körökben az
 hiszik, hogy Banffy Dezső báró ismét előtérbe
 jut, ha végrehajtja a 67-es alapon álló pártok
 tomörülését fuzió átal.

Azokról az okokról, melyeken Hédevváry
 bán akciója hajótörést szenvedett, egy bpesti
 levél következőket jelenti:

Első oka volt Hédevváry kudarcának a
fuzió, a melyet azonban a szabadelvü párt a
 Hédevváry óhajában nem akart elfogadni, nem
 fogadhatott el anélkül, hogy magát meg ne
 alazza, még pedig a nemzeti parttal szemben.
 Ha Hédevváry propeziezójába bele megy a sz-
 badelvüpart, az egyértelmű lett volna saját
 multjának, jelenének és jövőjének de valvációjá-
 vával, anélkül, hogy szolgálatot tett volna ezzel
 az önteláldozással a közjogi alapnak, a melynek
 érdekében a fuziót napirendre hozták. Mert a
 fuzió akár úgy, hogy Apponyi lemond nemzet

aspirációról, akár úgy, hogy a szabadelvüpart
 lerakja a fegyvert Apponyi előtt, tehát lemond
 fő ényéről, a közjogi alapnak csak nagy ártal-
 mára válik. Ilyen demoralis alapon egyesült párt
 természetesen morális tekintéyéből is veszítene
 s a megfogytakozott tekintély után bizony-bizony
 csak nagyon is fogyatékos védelemben részesít-
 hetné a közjogi alapot. Ez a Hédevváry-akció
 meghiusulásának első oka. Nem egyéb, mint az
 hogy Hédevváry *elakarta halasztani a közigaz-
 galás reformját*. A mi ismét csak a szabade-
 elvüpartot tette volna lehetetlenné, mert hiszen
 tudvalevő, hogy a szabadelvüpart programjának
 egyik kardinális része. Oly feltétel ismét, a mi
 a szabadelvüpart szabadelvü alapjának dezavu-
 álására épen annyi alkalmas, mint a Hédevváry
 által koncipiált másik feltétel, a fuzió.

— Belföldi hírek. (A házassági el-
 járás.) Nemely lap azon hírral kapcsolatosan,
 hogy az igazságügyminiszter közzétette a há-
 zassági ügyekben követendő eljárásról szóló
 törvénytervezetet, azon nézetnek adott kifejezést,
 hogy ezen törvény nélkül az új házassági jog
 nem léphet hatályba. A „Jogtudományi Köz-
 löny“ ezzel szemben egy A. B. aláírással
 ellátott cikkben kifejti, hogy az új házassági
 jog e nélkül is, a jelenleg érvényben levő eljárás
 mellett életbe léphet. A cikk a házassági
 jogról szóló törvény intézkedéseiből kiindulva
 azon következtetésre jut, hogy a miniszter fel-
 van hatalmazva a házassági eljárást rendeltileg
 is szabályozni. Ha tehát a házassági eljárásról
 szóló javaslat egy év alatt nem is emelkednék
 törvényerőre, ez a házassági jog életbeléptét,
 nem akadályozza. — (Győr és a debrecze-
 ni incidens.) Győr városának teg-
 napi közgyűlése tárgyalta, Sopronmegyének a
 debreczeni incidensre vonatkozó átírását. A
 közgyűlés a tanács javaslatára az átíratot
 egyzerüen tudomásul vette. — (Papok a
 bebörtönözött ezredorvosért.) Kontur Béla dr.
 volt honvédezerdörös érdekében, a két Stézer
 századossal való ügye miatt a honvédhad-
 bíróság oly kemény ítélettel sújtott harmincz
 katolikus pap kegyelmi kérvénnyel fordult
 József kir. herceghez, a honvédség főparancs-
 nokához.

— Külföldi hírek. (A japán királyt
 — meggylkolták) Jokahamából jelen-
 tik, hogy ottani hírek szerint a japán királyt
 meggylkolták. Más verzió szerint a király epi-
 leptikus rohamok következtében betegen fekszik.
 — (Szerb kormányválság.) Belgrád-
 ból jelentik, hogy a kormány beadta lemondá-
 sát. Milán holnapután Belgrádba érkezik. —
 (Lesseps csatorna.) A közelebb elhunyt
 nagy francia tisztelői Párisban mozgalmat in-
 ditottak, oly czéllal, hogy a szuezi csatorna
 nevének Lesseps-csatornára való megváltoztatá-
 sát készkőzöljék. Az angol kormány ugyanily
 értelmű megkeresést intézett a csatorna tulaj-
 donosához, a Szuez-csatorna Hajós-Társasághoz,
 a melynek igazgatósága e megkeresés teljesíté-
 sére késznek nyilatkozott s az egyiptomi kor-
 mánytól máris engedélyt kért a csatorna nevé-
 nek megváltoztatására.

Heti szemle.

— Közoktatás. —

A debreczeni nőipariskola szervezete kor-
 mányi megerősítést nyert, egyszersmind meg-
 adatott a derék szakintézetnek a nyilvánossági
 jog. Örömmel üdvözöljük ez alkalogból az is-
 kolaalapító és fentartó „debreczeni jótékony
 negyletet“ újabb sikeréért, az államkormányzat
 elismeréséért. Vannak-e még kételkedők, kik

*) (Dolgozótársunk e cikkében kifejtett nézetével
 bár nem értünk egyet, közöljük azt, mint a mai zavaros
 politikai viszonyokból keletkezett eszmét. Szerk.)

nőipariskola hivatásában és annak megfelelő szép jövőjében nem biznak? Ha volnának, ugyan látogassanak be az 40 intelligens leány-növendékek népes szép szakiskolába és bámulják meg a jól irányzott munkakedv meglepő termékeit. Így valának Tamásai az árvaleány-házi iskola czélszerűségének is: ugyan méltóztassák az érdeklődőknek megtekinteni a tömött tantermet, vidáman haladó szép gyermeksergével. Ha a német közmondás szerint „a siker istenitélet“, az égiek bizonyoságtétele lön jutalma a derék nőgyesületnek.

A debreczeni izr. tanítók szép újévi ajándékot nyertek az iskolafentartó hitközségtől. Eddig nem volt lakbéri illetményük, mi nemcsak törvényszerű javadalmakat, de még nyugdíjukat is tetemesen megcsönkította, fizetésük 25%-a a szabályzat értelmében leszámítandó levén törzsfizetésükből a lakbér. Most mindegyik tanítónak díjlevélszerűleg 100 frt lakbéri illetményt szavazott az izr. hitközség meg. A tett magában hordja magasztatását.

Az új iskolalapota úgy látszik új életet is vitt a debreczeni izr. iskolába. Mint haljuk, megfelelő törekszik az izr. iskolaszék a népi iskolai „Utastítás“ azon kötelező és föltötte üdvös rendelkezésének, mely szerint a több tanítóval bíró népoktatási intézet élére igazgató állítandó. Az igazgató tanító föl lenne az osztály vezetés gondja alól mentve, ellenben megbíznák a más iskolák növendékeinek hitbéli oktatásával.

Hát a debreczeni ref. elemi iskola nem tartaná helyénvalónak az osztályvezető és sok más adminisztratív teendővel elhalmazott tanterületi elnök állás megszüntetését és igazgatóság szervezését. Negyven osztály dirigálása teljesen elfoglalja a legkiválóbb munkaerőt és magának a felekezeti népoktatásnak állana legnagyobb érdekében, hogy a fejlődés a biztositékát megszerezze.

Közoktatási heti krónikába illő az a hír is, hogy Berzeviczy Albert nyug. államtitkár ismét akcióba lépett és pedig ezúttal akcióik révén. Ki az irkafirkák hivatott ellensége volt a miniszteriumban, most az irkák kiosztójává lett. — Rigler József Ede budapesti papirkereskedő irkái révén dúsgazdag üzletét két és egy negyed millió koronáért eladta egy részvénytársaságnak, mely Ber-

zeviczy Albertnek igazgatósági elnökléte alatt alakult e napokban meg. — Hogy ugyanaz a szakférfi lett az irkák milliomos vállalatának vezére, a ki az egészségügyi és paedagógiai követelményekhez képest megrend-zabályozta a sok rossz irka forgalomba hozatalát: iskolai szempontból is örvendetes. Gratulálunk tehát ugy az óriási papírvállalatnak mint szerencsésen megválasztott elnökének.

Népiskolákat!

Debreczen, január 11.

Nyolczadfél ezer iskolakerülője van Hajdúvármegyének; azaz hogy ennyien nem járnak iskolába, de nem is járhatnak, mert a megévő osztályok átlag 103 tanulóval népesek s így már is kerek szám 4000 növendékekkel több van a 181 tanító gondja alatt, mint megengedhető és a nevelés-oktatás érdekében kívánatos volna. Kellene tehát a megyében még 150 osztály és néptanító. Ha a messze tanyákról iskolába nem járatható tanköteltséket leszámítjuk is: kerek szám 100 új tanosztályra volna megynék területén szükség!

Ezt állapítja az elmúlt félevről szerkesztett, lapunk más helyén közölt jelentés meg: Megyénkben két osztatlan elemi iskola és egy polgári iskola kivételével összes népoktatási intézeteink fel-kezeti jellegűek.

Az egyházak e tömeges hiány pótlására nem vállalkoznak, de nem is képesek. Mi történjék tehát?

Legnagyobb mulasztásban vannak s így legelső sorban utalják iskolák felállítására a tanyai birtokok. Elszomorító, hogy évente ezer meg ezer családgyermek meg van fosztva azon törvényadta jogától, s elzáratik törvényes kötelezettségétől, hogy elemi oktatásban részesüljön.

Isteni és emberi törvények megszegése a tanyai iskolák hiánya. Talán czélhoz vezetne a hatósági rendelkezések betartása nélkül egy közös értekezlet tartása valamelyik hajdúvárosban (pl. Bószörményben) vagy a központon Debreczenben: a nagy- és közbirtokosok vagy megbízottaik így állapíthatnák legkönnyebb módját meg az iskolafentartási kötelezettség teljesítésének és saját helyi vagy magánérdekeik biztosításának.

Közvetlen a községet kötelezi a törvény tanyai iskolák felállítására is, természetesen az érdekeltekre megfelelő % pótdó kivételének joga mellett. Épen az adókivétel és bebajtás keletkezéséi miatt első sorban maguk-

nak a birtokosoknak állhat érdekében a községi szervezés megelőzése; de ha ezzel nem sietnek, a tanhatóságok csak a községekkel fognak tárgyalhatni és mind az iskolakisajátítás, építés, mind az iskolafenntartás iránt hivatalos uton rendelkezésnek.

Több helyen a községi háztartás (illetőleg a külbirtokosok) terhére felállítandó új iskolák fentartását nem fogja fedezni a törvény szerint kiróható 5% iskolai adó. A már negyedszázadot jubilált 1868-iki népoktatási törvény e rendelkezésének nem foganatosítása milliókat vont el megyénkben a népuveléstől, e mellett pedig talán milliókra, de mindenesetre százok zrekremenő megrövidítést okozott az a téves politika, mely félt a törvénybiztosított államségély igénybevételétől, vagy épen állami iskolák kérésétől. Remélhetőleg megtört már az elfogult bizalmatlan jégpolitika; remélhetőleg nemsokára tavaszodik népiskoláink dermedt anyaföldé: remélhetőleg nem mulasztják tovább el községeink az új népi iskolák fenntartásához állami támogatás kikérését.

A felekezeti népiskoláknak sem indokolt idegenkedniök az államségély oly csekélyebb mérvű felhasználásától, hogy azzal a tanítói fizetések 400 frtra kiegészítése biztosíthatók. Csak pár nap előtt regisztrálta lapunk, hogy a 400 frt minimális fizetést hajlandó a közoktatási miniszter az összes néptanítóknak biztosítani, ha ez iránt a fentartók hozzá fordulnak. — Véték volna tovább halasztani tanítóink fizetésének ily rendezését, midőn a most életbe lépő mezőrendőri törvény a legfeljebb altiszti minőségű örök fizetését is 300 frt minimumban szabja a természetbeli lakáson kívül meg. E téren a kezdeményezés természetesen az iskolafentartó egyházakat illeti. Várjuk tőlük a legjobbat. A föl megnyugtató végzet pedig, hogy nem lesz meghazudtolva e téren sem a Mesterintéze „Kérjeteik és megadatik néktek“: hivatkozásunk a sámsoni izr. hitközségre, mely csak e napokban nyerte meg a tanítója fizetését 400 frtra kiegészítő államségélyt.

Farsang.

Tájékoztató.

— Farsang tart január 7-ikétől, azaz vizkereszt napjáról február 26-ikáig, azaz hamvazó szerdáiig.

Január 12. V. félyek bálja a Margit-fürdőben.
Január 12. A gazdász bál a „Bika“ szálloda dísztermében. (Magyariak zenekara.)

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

Az esernyőfoltozó.

— Irta: Harraden Beatrice. —

(Angolból fordította: Komlóssy Miklós.)

(Folytatás.)

Megcsókolta a fia hideg homlokát és fázódva ment a tüzhelyhez, útközben felvén megint az esernyőt, hogy tatarozás végett haza vigye. Szokása szerint végigfűlve sovány ujjával zilált haját, mint ahogy az esernyők bírálása alkalmával mindig tette:

— Ugy van, ennek az esernyőnek igen jó bordái vannak. Mariusnak soha sem volt jó morális szerkezete. Az emberek sokban hasonlítanak az esernyőhöz, de nem tartanak oly sokáig, és nem lehet őket kiigazítani, csak itt-ott megföldözni.

Még kezében volt az esernyő, midőn a festő belépett, kis, siró, szürke nagy kendőbe kötözött leánykát vezetve kezén. A kicsi félösen nézett körül.

— Ez Tündérke, — mondá a művész. — Mindig sir, ha én velem van. Fél tőlem, de azt ott szerette. Hallgass! Ne sirj! Felköltőd, pedig fáradt, aludni akar sokáig. A homlokát azonban megcsókolhatod.

— Jaj be hideg, — mondá a kis leány, midőn ajka a hideg testhez ért.

— Igen, Tündérkém, — mondá az apa,

szép szöke haját simogatta. — De havaz most, és ha a hó esik, mindenki fázik.

— Egedj el, — kérte — nem akarok veled lenni. Hadd menjek ahoz a jó öreg úrhoz.

— Sohasem szeretett, — sohajította.

Elfordult és sirt keservesen. Az öreg e közben karjára vette a gyermeket, czirógatta és édesgette, mintha egész életében szerette volna, pedig azon az egyen, Mariuson kívül, sohasem tartott gyermeket a karjában.

— Eljössz velem kicsikém? kérdé oly édes hangon, hogy Dene Bernárd megszűnt zokogni és figyelni kezdett.

— Elmegyek, — mondá a gyermek mosolyogva s fejét az öreg vállára hajtva.

— Akkor búcsúzz el az apától, mert mindjárt hazamegyünk.

— Az ég áldja meg, apám! — mondá minden érzés nélkül.

Nem bánta, hogy el kell szakadnia apjától.

— Tündérke! Soh'se látsz többé, szóit az apa szomorúan.

— Igazán? — kérdé. — Tudod-e apám, ha nem volna a Marius bácsi olyan hideg, megcsókolnám. Azt hiszem, meg is teszem.

Oda tartották tehát a halotthoz; átfonta a hideg nyakát, és csókolott nyomott a homlokára. Majd oda adták neki az ajándékkönyvet, és az öreg a festőhöz fordult:

— Sajnálom, hogy el kell hagynom, de eljött az óra, midőn kinek-kinek utjára kell kelni. Az ön utja hosszú, nagyon hosszú...

De bizom önben határtalanul. Ég önnel. Holnap látni fogom; igaz, hogy nem ilyen állapotban, mint ma. De szánakozni fogok rajta. A bukás is csak viszonylagos állapot, és amit ez a világ bukásnak nevez, annak talán más értelme van egy más csillagzatban.

A művész lehajította a fejét. Egyik keze a gyermek fején, másik az esernyőfoltozó vállán nyugodott.

— Igen jóságosan szólt hozzám, — mondá. — Ha van Isten, áldását fogja hinteni az ön fejére, és hátra levő napjait boldogan és békében töltendi el. Én a szavamot megtartom. Leányomat és festményeimet önre haznyom. Haza kísérjem? A hó vastag rétegekben fekszik és ön nem ismeri jól az utat. Vegye fel a felöltömet. Nekem már nem kell, hacsak azt nem kívánja, hogy haza kísérjem.

— Csak maradjon — szólt az öreg. — Én és Tündérke majd megtaláljuk az utat. Köszönet a felöltőért. Ne félt-e Tündérkét. Vigyázzon reá. Most pedig jó éjszakát.

A művész levezette őket a rozoga lépcsőn, ajtót nyitott és hirtelen becsapta utánuk. Nehány ember állt a ház előtt, a tattyúk pedig hógulyáztak vidáman. Egy közülök, látván az esernyőfoltozót, egy nagy hógulyával a fejére czélozott, de egy durva kinézésű asszony megfogta.

— Vigyázz, te kölyök, — mondá káromkodva — nem látod, hogy az örült piktor kis leánya? Hógulyázz meg engem inkább, mint azt.

Jan. 16. Csizmadia ifjak táncvizsgálma a Koronában.

Jan. 19. A függetlenségi kör táncvizsgálma a Koronában.

Január 19. Szabó munkások táncvizsgálma a Margit-fürdőben.

Jan. 26. A polgári kör bálja a Bikában.

Jan. 26. Ács ifjuság bálja a Margit-fürdőben.

Február 1. Jogász-estély a Margit-fürdőben.

Február 2. A kőműves-egylet táncvizsgálma a Margit-fürdő-teremben.

Február 3. Fodrász segédek bálja a „Margit“ fürdő dísztermében.

Febr. 9. A kereskedők bálja a Bika termében.

* Az iparoskör bálja. Az „iparoskör“ által január 20-án (Vasárnap) a Bika szálloda dísztermében tartandó táncvizsgálma a meghívók postán már szétküldték, s ha valaki ily meghívót nem kapott volna és arra igényt tart, ne terheltesék azért a kör elnök Serli Ede üzletében (egyháztér Stenczinger ház) fordulni, hol kétséggel kifog szolgáltatói.

* A h-szoboszlói kaszinó mulatsága. A szoboszlói mulatságok elsejét rendszeren a hajdu-szoboszlói kaszinó szokta rendezni. Így lesz az idén is február első hetében ugyanis a kaszinó fényesnek ígérkező muatságát fogja megtartani. Az előkészületek nagyon folynak már is s különösen *Debreczenből, Kabáról és Derecskéről* várunk vendégeket. A kaszinó bálbizottsága Kovács Gyula polgármester és Körner Béla kereskedő elnökökkel minden módon odatörekednek, hogy a kaszinó februári mulatságát feledhetetlenné varázsolják. Munkájokban segíti őket a szoboszlói ifjuság javarésze. E helyen elárulhatjuk, hogy a szoboszlói bál végeredménye mindannyiszor tömérdek, kimondhatatlan sok házasság lett. Méltó tehát az a lázas készülődés, melyet a leányos mamák és a — családapák a jó ügy előmozdítása érdekében véghezvisznek. B. F.

Irodalom — Művészet.

* Lévay József kitüntetése. Barsodvármegye alispánját és a magyar irodalom egyik kitűnőségét a király „hosszas hű és buzgó szolgálata közben, valamint általában a közügyek és az irodalom terén szerzett kitűnő érdemei elismerésért“ a harmadik osztályú vaskorona-rend adományozásával tüntette ki. Ez a királyi kitüntetés bizonyára ország-szerte általános örömet és meglepetést fog kelteni.

Színház.

* 231. cikk. Ferrier Pál ötletes francia bobozata tegnap szép közönség előtt került először színre. A közönség nem kísérte zajos kacagással a szellemes dialogokban megnyilatkozó humor, hanem csöndes mosolylyal fogadta azt. Ebben a francia darabban nem találjuk a neveltető szituációknak azt a görcsös kezeselését, melynél egyik élcz lerontja a másik hatását. Ezenfelül, igénytelen ötlet az egész és a mint bonyolul a kis cselekmény, s a mint egymásután előállnak a burleszk szituációk, minden oly természetesen, szinte naivul történik; az előkészületek oly mesterkéletlenek, hogy minden következő helyzetet előre lát a néző és előre kacag rajta.

A mese nagyon egyszerű. A mint ugyanis a darab kezdesére a jel meg van adva és a függöny még föl nem emelkedett a színpadról egy nagy csattanás hallatszik; s a mint a függöny gyorsan föllebben, látjuk, hogy a színpadról jobbra egy ur, balra egy háziasszony öltözött hölgy sebtiben távozik; az üres színpad közepén egy terítve volt asztal és egy támlás-szék föl van döntve.

Mi történt itt? Itt verekedtek. A rendtelenség a butorban erre vall. Itt valakit arcon ütöttek. Az a csattanás más nem lehetett. Ez a jelenet eredeti és érdekes. Az első perczen tudjuk az egész darab tartalmát. Világos előttünk, hogy a dráma itt a kérdés körül fog forogni, hogy a házaspár eiválk-e, vagy nem; és épp oly világos előttünk, hogy utóljára is ki fognak békülni, mert a vaud-ville sajátos természeti rendje nem akarja, hogy a fiatal házasságok egy kis nyaklevesért eiváljanak egymástól, habár magának a megeseit tények szörnyű volta a polgári gondolkodásban minden kételyen fölül áll.

Vertineau asszony visszavonul apja házába, hol az öreg, ki vigan éli özvegy életét, nem éppen szívesen fogadja. A leány feszélyezi az apját ki este yeket szeret rendezni cocotte-bizátnőinek. Az öreg Verpellière (Krémér) tehát csak békélteti gyermekeit, abban a reményben, hogy végül mégis csak kituszkolja őket házából. Minthát ez sehog sem sikerül, a törvény valamely más paragrafusának értelmeben új helyzetet akar teremteni. — Az új helyzet abban állna, hogy a férj rajta kapja feleséget „a meg nem engedhető beszélgetésen“ Saint-Médard-dal s így majd a férj diktál Saint-Médard, ki szintén szabadulni akar a csapdából, rááll mindenre és éjnek idején,

tolvajlámpával kezében betör az asszony szobájába, hol a többiek meg fogják „csipni.“

Megis történik minden, csak hogy Saint-Médard azon szobában nem Vertineau asszonyt találja, hanem ennek véletlenül érkezett barátját, ki nem más, mint Durentin asszony, ugyanazon Durentin asszony, (Kis Irén), kinek a gavallér már előbb házasságot ígért. Ebből aztán nincs menekvés. Saint-Médard nőül fogja veani Durentin-nét, kif kompromittál és kit most még jobban szeret, mint azelőtt.

A harmadik felvonásban rendező térül az egész dolog. Két jegyző (Bacs és Pspöki) és a papa jelenlétében a tettlegességi jelenet rekonstruálását mutatják be a pörös felek, próbaképpen rendezvén egy törvényszéki jelenetet. A történetek demonstrálása közben két baragos házassági ismét annyire felboszankodik, csak hogy most az asszony üti arcul a férjét. — Ezzel a pofon vissza adatott, a béke helyreáll, annál is inkább, mivel Saint-Médard ur is elveszi első jegyesét, Durentin-nét.

Az előadás kitűnő volt. *Cserny* az ideges asszonyka, *Pethes* az izgékony, különösen papucs-hős férj és *Krémer* a bouvivant apa szerepében kiváló alakításokat nyújtottak. Epizod-szerepekben Kiss Irén, Péchy Bécs, Püspöki, Rózsahegy (Noel), Sándor E. tüntek ki. A rendezés kitűnő (k. i.)

* A színházi műsor legújabb s legérdeke-sebb darabja a *Daudet* Altonz „*Küzdelem a létért*“ cz. színműve lesz, mely már a jövő hét végén kerül b mutatóra. A főbb szerepet *Cserny* Berta, *Tapoleczay* Dezső, Sándor Emil, Pethes Imre, Bacs Karoly stb. játsszik.

* „XI-ik Lajos“ új fordításában *Delavigne* Kázmér „XI. Lajos“ cz. mű színműve, melynek czímszerepe olyan nehéz műszerep, hogy a nemzeti színház műsoráról, mióta *Tóth* József nagy jellemzésünk elhunyt, levették. Közlebb újra ki lesz tüve a repointorra. *Ujházy* Ede, a nagy jelleművész fogja ez alkalommal *XI-ik Lajos* játsszani. A darab *Kalona* Imre a „*Debreczeni Ellenőr*“ h-szerkesztőjének fordításában fog színre kerülni, mely teljesen eltér a régi nehézkes és liányos fordítástól s hűen adja vissza az eredeti szöveget. Különösen nagy jelenetei vannak sikerűten fordítva s e öre lát-ható, hogy a darab állandó műsoron fog maradni, tekintve a modern és minden tekintetben sikerült műfordítást is. *Kalona* Imre lapunk szerkesztője a nemzeti színház igazgatósaától már meg is kapta a felsőbírást a fordítás megkül-detését illetőleg. *Debreczenben* szintén elő fogja adni *Tiszay* színgazgató e darabot és pedig

Tündérke oda húzódott az öreghez és fülébe sugta:

— Mindig így nevezik. Örült, örült, vajjon mit jelenthet ez?

Az öreg adós maradt a felelettel, látva, hogy a kis lányka édes álomba merült. Vigyázva lépegetett a hófedte utakon. A leányka aranyos kis feje oda simult az öreg arcához, karjait nyaka köré fonta. Olyan jól esett az öregnek ez az érintés; hiszen csak ez az egyetlen teremtet az, aki az ő fiát örögi természetű daczára is szerette. A világ nevezhette rossznak, mert annak mutatta magát előtte. Mint egy kőgynek vehette az egek urától, hogy megnyerte e gyermek szeretetét: talán a más-világra is jobb lesz a sorsa, mert az angyali gyermek ajka érintette hideg homlokát.

Végre bezaértek. Letette a szürke nagy-kendőbe burkolt kis leányt a padra. Lámpát gyújtott, tüzet csinált, és legjobb akarattal ágyat vetett, melybe elhelyezte a gyermeket. Letérdelt az ágy elé és úgy örködött a kis angyal felett. Szíve örömmel telt el, ha az álomban mosolygott. Egy óra múlva elárnyékolta a lámpát, hogy a fény arcába ne süssön a kis leánynak. Leült, hogy majd olvas néhány lapot a Grote, görögjeiből, de elméje nem találta meg a fonalat a tárgyhoz, mely néhány óra előtt annyira érdekelte. Majd a művészen, majd a fián járt az esze; vagy feltekintett könyvéből, hogy a kis leány nyugvó helyére pillantson. — Az ott aludt boldogan mosolyogva, kezében szorosan

tartva a könyvet, Crocker Marius utolsó aján-dékát.

— Mi lesz belőle? kiáltott fel. Az apja határozottan örült. Csodálatos érzés egy örülte lenni. A vér megfagyott ereimben, mikor ama festmény felett viaskodtunk. Ki hűné, hogy megöli magát, mert meggyilkolta Mariust! Ha nem lenne örült, nem ölné meg magát, hanem küldött volna engem is Marius után. Különben finom fiatal ember. Sajnálom, hogy ez a végzete. Majd telkacz gott!

— Persze, hogy örült, látszott a szemein; de örülök, hogy megismertem. Fogok rá sokszor gondolni. Vajjon mi lesz belőle egy más csillag-zatban.

* * *

E közben a festő egyedül maradt a halot-tal, hozzá kezdett végrendelete megírásához. A végrendelet rövid volt.

— Crocker Coriolán esernyőfoltozónak és örültnek, Vas-utca 18. sz. a. hagyományozom ezennel leányomat: Tündérkét, továbbá összes nevemmel ellátott festményeimet. A képek mind eladandók, kivéve a Crocker Mariusét, a kit meggyilkoltam.

Dene Bernard.

— Valakinek előttemezni kellene ezt a végrendeletet — mondá, feállván az asztaltól, tollal kezében. Tekintete a halottra esett. Fen-séges gondolat: Marius maga lehet a végren-deleti tanu.

Kezébe vette a hideg kezét, a tollat a

halott ujjai közé dugta és a végrendeletet aláírta balról: „Előttem Crocker Marius halott.“

Nevetve dörzsölte kezét, nagyon meg volt elégedve furcsa ötletével.

— Most már meg kell ölni magamat — szólit, végrendeletét szárván a tűz előtt. Ez az egész. Az az örült, mennyire bizik bennem. Csak megveszekedett elme kívánhat ilyet. Az első pillanattól kezdve láttam, hogy örült, a szemem is azt mutatták.

Majd gondolkodóba esett.

— Hanem az az esernyőfoltozó nagyon jó volt hozzám; nem bántott, hogy megöltem Mariust. Ugy viselte magát, mint egy gentleman. És beszélt va amit a bukásáról, ami nekem jól esett. Remélem, hogy végnapjai boldogok és békések lesznek. Ez az, amit mi kívánunk: „Béke.“ Nekem sohasem volt nyugtom, mindig háborgást éreztem az agyamban. Talán a halál meghozza a nyugalalmat. Nemsokára megtudom...

A házbeliak pisztolydurranást hallottak. Rohantak a művész lakására, gondolván, hogy be kell törniök az ajtót. De még be sem volt tve. Bementek tehát s a festőt a padlón talál-ták átlótt szívvél. Gyöngéden felemelék a fejét.

— Értsetek meg jól — suogá. — Azt az embert én öltem meg. Ismeritek az öreg esernyő foltozót? Ismeritek? Hát az az öreg bizonyára ör...

E perczen a művész kiszenvedett.

(Vége.)

az eddigi megállapodások szerint már a jövő hó elején. Debreczenben a régi, avult irmodoru fordításában 1873-ban került színre utólfára e színmű, mikor is *Róna* játszotta a főszerepet. *Katona* Imre fordításában. A címszerepet most *Sándor* Emil jeles jellem színészünk fogja alakítani, míg a főbb szerepek Pethes, Cserny Berta, Bogyó Ilonka, Bács, Tapolczay és Rózsabegyi kezében vannak. Mint az előjelekből következtethető, a darab általános sikert fog aratni a debreczeni közönség előtt.

NAPI HIREK.

T á j é k o z t a t ó.

Lapzárta mindennap d. u. 2 órákor, csak esetleg hétfőn később.

Kéziratok visszaadására a szerkesztőség nem vállalkozhatik. — Kérjük a lapnak csak az egyik oldalára írni, ha lehet porzó nélkül!

A kir. tábl. hivatalos órák a segéd- és kezelő hivatalokban d. e. 8—12, d. u. 2—5 óráig tartanak. — Az ígató, kiadó-hivatal és az irattár a feleknek felvilágosításokat ad hétköznapokon d. e. 9—11, d. u. 3—4 óra közt; vasárnapokon és ünnepnapokon d. e. 10—11 óra közt.

A m. kir. törvényszéknél jegyzőiroda nyitva hétköznapokon d. u. 3—5 óra közt, vasárnap és ünnepnapon d. e. 10—11 óra közt. Gyűjtőszekcióból a beadványok kivételnek hétköznapokon d. e. 12 óra d. u. 5 órákor, ünnepnapokon d. e. 11 órákor.

A debreceni állami időjelző állomás jelentése. 1895. jan. hó 11-én reggeli 7 órákor. Hőmérséklet — 1.8. C fok. Légnyomás 752.8 millim. Szélirány délkeleti. Csapadék tegnap reggeli 7 órától ma reggeli 7 óráig 5 millim. Ugyanezen idő alatt legmagasabb hőmérséklet — 2 fok. Legalacsonyabb hőm. — 9 fok. hó réteg 27 cm. méter.

Muzeum a kollégiumban nyitva van vasárnaponként d. e. 10-től 12-ig.

Zeneestély az „Angol királynő” szállodában minden kedden, pénteken és vasárnap.

Színház szeptember hó 29-től minden este 7 órákor.

Sétahangverseny a „Margit”-fürdő vendéglő disztermében okt. 14-től minden vasárnap délután 4 órákor; felváltva a R á c z K. és M a g y a r i a z zenekara.

A Gönczy-egyesület „Otthon”-a a Keresk. akadémiá palotájában.

Famunkatánítás. A kézügyesítő egyesület, főreáliskolai műhelyében d. u. 3—4 óráig. Kedden előkészítő csoport. Szerdán és pénteken: Haladó csoport.

Nyilvános olvasóterem a kollégiumban, nyitva van hétfőn, szerdán, szombaton d. u. 3—6-ig.

Január 12. Csokonai kör választmányának ülése ker eskedő ifjak helyiségében d. u. 5 óra.

— **Hírlapírói kamara Debreczenben.** Napi rendben van ez a kérdés már évek óta és mindig napirenden tartotta a mi közönségünk. Mi hírlapírók nem tudunk eléggé lelkesülni az iránt az eszme iránt, mely a mi érdekünkben keletkezett. Már k Endre ur, a „Debreczeni Hírlap” fel. szerkesztője a Debr. Ellenőr által mult évben propagált eszme kivételének közelebb vitele és a hírlapírói kollegialitás megerősítése céljából holnap este vendégeül látja a helybeli hírlapírókat egy banketten melyet az „Angol királynő” éttermében tart. Reméljük, hogy e társas összejövetelen, mely bizonyára fesztelen lesz, méltathatjuk azt az egészséges eszmét is, melyet újabban dr. Hollóssy István vet fel a D. R. U.-ban és mely arról szól, hogy Debreczenben alakítsuk meg azt az írói kört, mondjuk kamarát, a melynek tagjai legyenek az összes írók s főképp hírlapírók, akik Északkelet-Magyarország részében laknak, működnek. Dr. Hollóssy kollégánk így ír tovább: Talán érdemesnek találják kollégáink, hogy reflektáljanak felhívásunkra? Több év óta hangoztatjuk, sürgetjük a magyarság érdekében, hogy alakítsuk meg az „Északkelet-Magyarországi kultúregyesületet” Debreczenel, mint székhellyel, központtal; az Erdélyrészi kultúregylet mintájára, a felvidéki, a dunántúli, a délmagyarországi kultúregyletek hazafias példái után. És talán lett valamely formában ez a kérdés debreczeni kollégáink, vagy a legmagyarabb város társadalmának vezetői részéről tárgyalva? (A „Debr. Ell.” 1893. év végén cikkezett erről. Rv. v.) Nyitra, Kolozsvár, Pápa, N.-Becskerek találtak arra való lelkes embereket, minők Szalavszky, Sándor József, Fenyvessy Ferencz, Beksics Gusztáv. Ott volt fogékonyság

ezekben a városokban ily kérdések iránt. S ezen országreszeknek központjaivá lettek e derék városok, De hát Debreczenben nem volna sem irodalmi, sem a társadalmi, sem a tudományos, sem a városi intéző körökben erre fogékonyság, mint pl. Kolozsvárt, a hol a sok egyetemi tanár, néhány képviselő, a hírlapírók s a város akkori polgármestere, dr. Haller Gábor rögtön felismerték ez eszme nagyságát s ma már büszkeségök, dicőségök, hogy azt siettek felkarolni. Nem tudom elképzelni, hogy erős akarral, szívós kitartással és kissé több mozgékonyssággal nem lehetne ez a Rákóczyak, Bocskayak földjén, a szabadság klasszikus hazájában, szóval a Tiszamenti magyarság ne rendelkeznekk annyi erővel, hogy ne bírna a nemzeti kultúra érdekében szebb, több s fényesebb alkotásokra, mint e rendkívül szegény szátdarabolt erdélyrészi magyarság.

— **Háziezredünk zenekara.** A mult év október hónapja óta háziezredünk zenekara karmester hiányában szűkölködik. A mint azt már jeleztük volt lapunkban: a zenei életünk felpezsdítésében oly nagy érdemeket szerzett C a p e k Péter karnagy személyes természetű okokból ehagyja állását, sőt már október óta nem működik a zenekar vezetésében. Azóta Nieg l Alajos örmester nagy ambícióval vezeti a zenekart: az ezred parancsnoksága és tisztikara mégis szükségesnek találta, hogy a karmesteri állásra pályázatot írjon ki. A mint értesülünk, ez állásra több, mint negyven zenész pályázott, kik közül négyet jelelt ki a parancsnokság, kiket meghívott. E meghívottak között van Serly Lajos is, kinek jó nevét az egész orrság, sőt a külföld is előnyösen ismeri. Valóban nagy nyereség lenne nemcsak a katona zenekarra, hanem zenei életünkre nézve is, ha Serly Lajost, ki dalaival, nagyobb zeneműveivel, máris hírnevet szerzett magának, — megnyerni lehetne és előre is gratulálnánk a parancsnokságnak és az illetékes köröknek, ha választásuk Serly Lajosra esnék, ki tegnap városunkba érkezett, hogy magát bibriri S u v i c h Jenő ezredesnél bemutassa.

— **50 forint miatt a halálba.** A mai napon újra szaporodott egygyel az öngyilkosok száma. *Némethy* Károly helybeli eljáró, ki több helybeli nagy urnak volt kézbesítő szolgálja, ma délelőtt 9—10 óra között öngyilkosságot követett el. Ma reggel ugyanis Tasnádi Juliánna, kivel 9 éve él közös háztartásban, mikor mosni ment, Némethy elküldte kis fiát az anyja után valami üzenettel. Mikor a kis fiu visszajött, ott találta apját a szoba egyik gerendáján felakasztva cukorspargára. A megrémült gyermek elvesztette lélekjelenlétét s a nélkül, hogy a háziakat, vagy szomszédokat értesítette volna, a rendőrséghez szaladt. Így a dologról azok, a kik leg hamarabb nyújthattak volna sedélyt, mit sem tudtak. Mire pedig a rendőrség részéről *Pávay* Gyula polgári biztos a helyszínen megjelent, az öngyilkos halva volt és a segélyül hívott orvos sem segíthetett a szerencsétlen. A szegény ember asztalán több levelet találtak, melyeket ismerőseihez, pártfogóihoz írt s melyekben öngyilkosságának okáról is megemlékezik. Ilyen levelet hagyott hátra *Márk* Endre Bészler Lajos urak címére, ugy édes anyjának s feleségének is. *Ezekben előadja, hogy az „Emke” részére 50 frttal nem tudott elszámolni s azért „menekült a halálba.”* Némethy Károly ugyanis meg volt bizva az „Emke” perselyek széthordásával s a rábizott perselyek közül egy párt előre láthatólag elsikkasztott, mintegy 50 frt tartalommal. Találtak nála a leveleken kívül több elismervényt az „Emke” javára átvett pénz adományokról, Némethy Károly 37—38 éves ev. ref. vallásu volt s a *Gyöngy—Valentin* színházi aera alatt jegyzedős is volt a támlásszékeknél. Igyekvő, törekvő ember volt, kit csak a nélkülözések kergettek a halálba. Az öngyilkos hulláját a rendőrség

egyelőre a lakásán, retek utca 1264 sz. háznál hagyta, hol ma délután tartják meg az orvos rendőri vizsgálatot.

— **A debreceni orsz. tanszerkiállítás intéző-bizottsága** 1895. január hó 14 d. u. 3 órákor a „Tanítók Otthonában” gyűlést fog tartani, hová a bizottság tagjait tisztelettel meghívom. Eötvös K. Lajos kir. tanfelügyelő, biz. elnök.

— **A jég beszerzése.** A hideg idő beálltával a belügyminiszter nagyfontosságú rendeletet intézett a hatóságokhoz a jég beszerzése ügyében. Felhívta a törvényhatóságok figyelmét arra, hogy a községi jégvermek kitisztítása, rendbehozása, azután pedig kellő megtöltése iránt haladéktalanul intézkedjenek. Felhívta egyben a hatóságokat, hogy a jeget oly helyről szerezzék be, a hol a vizet a község szennye be nem fertőzi, mert az egészségre ártalmas, fertőzött víz tertőző hatását megtagyas által is csak ritkán vesztí el. A jégbeszerzés körül tapasztalt mulasztásokat szigorúan büntetik.

— **Halálozás** Szomorú gyászhirről kaptunk ma értesítést. T i s z a y Dezső debreczeni szinigazgató nejének Ellinger Donának édes anyja az éjszaka váratlanul elhunyt. A parasztemenecskék legkedvesebb személyesítőjének, a debreczeni közönség kedvenc művésznőjének édes anyja g á z o n y i E l l i n g e r Józsefné szül. Molnár Luiza tegnap késő este Budapesten szívzselhűdésben elhalt. Az alig 50 éves özvegy asszony haláláról táviratilag értesítették Tiszay direktort, kinek neje még ma reggel el is utazott a fővárosba. A temetés holnap d. u. 3 órákor fogja megtartatni, melyre Tiszai szinigazgató is felutazik a fővárosba ma éjszaka.

— **Az izr. hitközség köréből.** A következő értesítést vesszük: A választási bizottság ezennel értesíti az izr. hitközség tagjait, hogy az 1895. évre érvényes választói névjegyzékét elkészítette és azt az alapszabályok 13. §-a értelmében 8 napi időtartamra, az 1895. évi január hó 17-ik napjáig a hitközség jegyzői irodájában [Szt. Anna u. 2543. sz.] közszemlére kitette, mely idő alatt a névjegyzék a hivatalos órákban (d. e. 9—11. és d. u. 3—5-ig) megtekinthető és a netáni kihagyások, vagy jogtalan felvételek elleni felszólamlások benyújthatók. Debreczen, 1895. január hó 10-én. A választási bizottság.

— **A városháza börtöne** most a hidegebb idők beálltával napról-napra népesedik. A hely és foglalkozás nélküli egyéneket egyre-másra kíséri be a rendőrség. A mai napca 12 fogoly van elzárva a közizgazgatási börtönbe, a mi elég bizonyosságot tesz arról, hogy Debreczenben a dologház felállítására nagyon sürgős dolog lenne.

— **Tolonczok.** Aug mulik el nap, hogy zsuppon ne szállítanak el valakit a város területéről. Ma Nagy Józsefet szállította haza a rendőrség M. Péresre, mint dolog kerülő tolonczot. Nyiregyházára szinte két csavargót szállítottak át — p e r s u b.

— **Lovak és szekerek összeírása.** A honvédelmi miniszter mindig gondol azon eshetőségre, hogy ha például a japán-kinai háborn sorsa megfordulna, esetlegesen talán lehetséges volna az is, hogy az európai láthatár is beborulhatna. Ezért most rendeletet bocsájtott ki, hogy írják össze a városban a lovak, szekerek és egyéb hadi alkalmatosságok számát, hogy mozgósítás esetén ennyivel is nagyobb legyen az előkészültség. Hát összeírják.

— **A vigécz kafaadja.** A „D. R. U.” írja a következő mulatságos esetet: P. H. kereskedelmi utazót különös kellemetlenség érte Debreczenben. Érkezett az esti gyorsvonattal s mivel csak kisebb jelentőségű, magán ügyei voltak Debreczenben, nem vitte magával a pakktáskáját, hanem átadta egy a népkert mellett áldogáló, tisztas külsejű öreg embernek. az öreget különös alakú sapkájáról hordárnak nézte s nyugodtan ment bo a városba. Nyolcz óra után betért a „Debreczeni polgár”-hoz címzett vendéglőbe s ott elsőrözgetvén, nem kevesebb, mint husz pohárral szedett be. Gambirinus itala kissé feltűzelhetette, rózsás hangulatba is hozhatta a városunkban járatlan utazót, s mikor utnak indult, szépen eltévesztette a járást, mert nem a Kis-Várad-utcán indult az indóházba, hanem a Nagyvárad-utcán keresztül.

sz. ház-
meg az

állítás in-
d. u. 3
nyúlást fog
tisztelttel
felügyelő,

idő beáll-
gu rende-
beszerzése
figyelmét
tisztítása,
megöltése
Felhívta
ly helyről
szennye
ártalmas,
is által is
körüli ta-
etik.

il kaptunk
czeni szín-
nak édes
A paraszt-
őjének, a
észnojének
r Józsefné
Budapesten
és özvegy
ék Tiszay
el is uta-
u. 3 óra-
nigazgató

A követ-
bizottság
rajait, hogy
jegyzékét
k 13. §-a
1895. évi
g jegyzői
összsemlére
a hivata-
3—5-ig)
sok, vagy
ok benyuj-
10-én. A

hidegebb
. A hely
yre-másra
12 fogoly
a mi elég
zenben a
og lenne.
p, hogy
város te-
tta haza-
erülő to-
csavargót

a. A hou-
a eshető-
háborn
ehetségés
is bebo-
jtott ki,
szekerek
át, hogy
legyen

U." írja
kereske-
erte Deb-
onattal s
an ügyei
agával a
népkert
mbernek.
nordárnak
Nyolcz
lgár"-hoz
én, nem
e. Gamb-
angulatra
utazót, s
ette a já-
indult az
keresztül.

Arra emlékezett, hogy valami nagy kert mellett kell elhaladnia, tehát a népkertnek a gázgyárhoz vezető oldalán botorkázott tovább. Egyre azt dudolta magában a „Bányamester”ből, hogy „Óh ne duzzogj”, a mikor a népkert kerítése mellett különös dologot pillantott meg. Egy öregember és két rongyos asszony guggolt valami felett és osztakozott. P. H. vihargyufát gyújt és akkor látta, hogy az ő öregembere elnököl a csoportban és javában osztogatja az öholmiját! Ott volt a táská is, a melyből az ember épen egy ujdontat új csomó harisnyát, az utazó mintaárut szedte elő s nyújtotta át az egyik szépségnek. P. H. barátunkban egyszerre felhabzott mind a husz pohár sör. Ő azonban perczig sem habozott, hanem új vihargyufát gyújtott s neki rontott az osztakozó csapatnak. Most ösmerte meg az álholdár a megbízót s azzal se kérdve, se hallva csapta le a bőröndöt s a két asszonynyal egy odább állott, hogy csak a lábuk nyoma maradt a hóban. P. H. nem sokat teketóriázott, hanem összeszedte az elszórt holmit még egy vihargyuta fényénél s mivel semmi sem hiányzott egész nyugodtan ment az elért sínek mentén az indóház felé. Éppen jókor érkezett az indulásra s a mint lapunk barátjának elmondotta, a székes fővárosból táviratozza meg panaszát. Azt azonban megfogadta magában, hogy holmit idegen emberre többé nem bíz, magát ellenben idegen helyen mindig a sörre bizza, kritikus pillanatokban pedig ezután sem sajnálja a — vihargyufát!

— A tolvaj szobacizicus. Nem éppen mindennapi eset fordult elő a kihágási bíróság előtt. A reggeli órákban egy csinosan öltözött menyecske kopogtatott be a kihágási bíró elé.

— Mivel lehetek szolgálatára? kérdi a kihágási bíró.

— Nagy panaszom van tekintetes kihágási bíró uram.

— Tessék csak mentől rövidebben előadni.

— Ellopták az összes ékszeremet és bál ruhámat, míg lakásomtól távol voltam.

— Kire van gyanuja?

— A szomszéd szobában lakó szobacizicusra.

A kihágási bíró nyomban megidézi a szobacizicust, aki makacsul tagadta, hogy a lopást ő követte el. Azonban a kihágási bíró e őt nagyon gyanusnak tünt fel a szobacizicus s így letartóztatta.

Délután volt a szobacizicus második kihallgatása.

— No hát még sem akarja megmondani az igazat?

A szobacizicus hangos zokogásba tört ki.

Bocsásson meg kedves bíró ur, hogy nem mondtam el már a reggel az igazat.

Az összes ruhákat és ékszereket én lop-
tam el.

— Hát mi indította rá?

— A vőlegényem, a ki néhány nap előtt kijelentette előttem, hogy csak úgy vez el, ha „staférungom” lesz.

— Találatot! tegnap este a színházban egy arany-karperecz. Tulajdonosom kellő igazolás mellett átveheti a rendőr főkapitányságnál.

Városi és megyei ügyek.

* Városi közgyűlés. Gróf Dégenfeld József tospán ma közölte a januári közgyűlés idejét a tanácssal. A hónap legutolsó napjára tűzte ki a közgyűlést, melynek több igen fontos tárgya lesz. A közgyűlést különféle más ülések előzik meg. Jan. 21-én teljes tanácsülésen a közgyűlés tárgyait készítik elő. Január 26-án a közigazgatási bizottság ülésezik, hogy a féléves jelentéseket a kormányhoz felterjessze. Jan. 28-án pedig szamónkérőszék lesz, melyen a város tisztviselői jelentést tesznek múlt félévi tevékenységükről.

* A szervezeti szabályzat. Városunk szervezeti szabályzatának átdogozásával megbízott küldöttség első albizottsága tegnap délután kezdte tárgyalni a szervezetnek közgyűlésre vonatkozó részét, melyet Vecsey Imre tanácsonk dolgozott ki nagy ambícióval s ennek megfelelő gondnal és szorgalommal. A munká-

lat 32 ivre terjed. Az albizottság tegnap eből csak mintegy harmadfél ívet tárgyalt le pedig 4 órától csaknem 7-ig tanácskozott. A tárgyalás a közgyűlés hatáskörét megállapító szakaszig haladt. Jelen voltak Simonffy Imre kir. tanácsos polgármester elnöke alatt Ábrahám László t. főügyész, Körner Adó t, Király Gyula Hajdu Gyula, Vecsey Imre (előadó) tanácsnokok, Komlóssy Arthur, dr. Magos György. Az albizottság ma délután újra összejön.

* A jog- és pénzügyi bizottság sűrűn ülésezik mostanában, hogy a januári közgyűlésen napirendre kerülő ügyeket tárgyalásra előkészítse. Szombaton délután 3 órakor megint ülést tart, melynek tárgyai lesznek: az állami egyenes adót nem fizető utadó köteles egyének összeírása s utadó kötelezettségük lerovása tárgyában alkotandó szabályrendelet; a gazdasági egyesület kérvénye 2000 frt évi segély iránt; az erdőmester jelentése a savós-kuti erdőknek cser üzemben kihasználására vonatkozólag és egyéb ügyek.

* A hortobágyi hódvamszedési jog meghosszabbítása iránt a városi tanács kérelemmel fordult a kereskedelemügyi miniszterhez. A miniszter azonban, mielőtt a vámszedési jogot újból engedélyezné erre a hatalmas, 60 éves kőhidra, — némi pótlásokat követel a kérvényhez melékelt helyszin — rajzhoz. Valamint kimutatást kér a vámtárgy jövedelmének és fenntartási költségeinek 3 évi átlagáról. A hódvamszedési leírásból megemlítjük, hogy a hídépítéséhez a termésköveket 1827-ben Tokayból és a Mátravidékéről, a téglák 1828-ban kezdtek szállítani, s az építés 1833-ban lett teljesen befejezve. Azóta főképp 1889-ben és 1891-ben nagyobb mérvű javítások történtek a 9 ívű hidon, melynek hossza a két ellenfal között 92 méter, szélessége 7-85 méter. A nyílások egyenként 8,53 métersek, a pillérek vastagsága 1,90 méter.

* A kertési szabályrendelet. Városunk szaporodó népességének gazdagabb osztálya nyaralni, szegényebb elemei pedig állandó lakásra évről évre nagyobb számmal fordul a szőlőskertekbe a vagyonos családok portentesebb és üdőbb levegőt a szegény emberek pedig olcsóbb lakást találnak mint a város belsejében. De a lakosságnak ez a kifelé özőnlő hulláma lassankint kivetkőzteti eredeti jellegűből a szőlőskerteket, melyek szemlátomást mind meg annyi elővárosokká alakulnak át. A városi hatóság és az a kert birtokosok, akik kizárólag szőlőművelés céljából szereztek földet a kertek gyepűin belül, tehetetlenül küzdenek a viszonyokat megváltoztató áramlat ellen, melyről azt mondják, hogy az a magán jog elveinek és a város fejlődésének természetes következménye. Két kertünk: a legjobb borkat termő Homok- és C apókeretek már valóságos városrészekké alakultak át s külön, speciális fejlődési viszonyuknak megfelelő szabályrendelet intézkedése alá vétettek. A többi kertek is azon az uton vannak, mely a Homok és Csapókeretek mai állapotához vezet azokat. Ezen albitásunkat igazolja a rendőrfőkapitány-nak a városi tanácshoz ma beadott jelentése, melynek tartá mátkövetkezőkben összegezzük: A belügyminiszternek egy tavalyi kelt leírata s a városi tanácsnak erre hozott végzése értelmében az összes kertészek (Csapó és Homokkert kivételével) múlt év május 1-ig kötelesek voltak helyi és talajviszonyaiknak és a miniszteri leírathoz foglalt intézkedéseknek megfelelő szabályrendeletet készíteni s azt a főkapitányhoz bemutatni. — E köteleességnek csak a Sesta, Posta, Köntös, Széchenyi és Vénkert gazdaságai tettek eleget, a többiek nem. — A hatvan-utcaiak készítették ugyan szabályrendeletet s azt a tanács meg is erősítette de a főkapitány szerint az vgre nem hajtható. A beadott szabályrendeletekhez a főkapitány több észrevételt tűz. Így megjegyzi, hogy egyetlen egy olyan szőlőskertünk sincs, amelyben a birtokosság kisebb nagyobb mértékben állandó kinn lakást nem tartana. Nyáron pedig nyaralókkal valósággal el van lepve valamennyi. A közrend érdekében ezt az állapotot elodázhatatlanul szabályozni kell. Némelyik szabályrendelet úgy a nyári, mint a téli (állandó) kinn lakást tilalmazza, míg a másik eet nem kifo-

gásolta. Minélfogva ezeket is hatósági intézkedéssel kell szabályozni. Erre nézve a rendőrfőkapitány a ténács figyelmébe ajánlja, hogy 1. a magán jog általános elveibe ütközik, ha valaki vagyona tulajdonjogának használatában korlátoztatik s ha a szőlőbeli lakóházo akár ideiglenes akár állandóan megtelepültek kitelepítése megszámlálhatatlan zavarok kutfurásává lehet. 2, a rendőrfőkapitány mivel a belügyminiszteri leirat a kinnlakást föltétlenül eltüntetni nem engedi, nincs abban a helyzetben, hogy a szőlőskertekben való kinnlakás eltüntetéséhez hozzá járulhasson. — Ezekre tekintettel készített egy kertési javaslatot melynek tárgyalását kéri most a tanácstól.

Táviratok.

A Bánffy-kabinet.

Budapest, január 11. (A „D. E.” ered. táv. Érk. d. u. 2. ó.) Széll Kálmán vonatkozott elfogadni ő Felségének megbízását a kabinet alakításra; minélfogva ő Felsége ma délbén báró Bánffy Dezső képviselőházi elnököt bizta meg a kabinet alakításával. Bánffynak kész miniszter listája van. A kormány alakítás tehát befejezettek tekinthető.

A Bánffy kormány megalakult.

Budapest, január 11. (A Debr. Ell. ered. táv. Érk. 3 ó. 30 p.) Bánffy Dezső báró megbízását a kormány-alakításra nagy megnyugvással fogadta a szabadelpvi párt.

Bánffy föltétlenül fenntartja a liberális programot, melynek alapján a Wekerle-kabinet működött; éppen azért törekszik a 67-es alapon álló pártok fuziójára.

Biztos forrásból eredő hír szerint Széll Kálmán tényleg a fuzió késlekedése miatt nem vállalkozott a kabinet-alakításra.

A Bánffy-kabinet esetleg már hétfőn bemutatkozik a képviselőházban. Politikai körökben létezik, hogy Tiszsa István belépne kormányba.

Nagy hófúvások.

Budapest, január 11. (A Debr. Ell. ered. távirata. Érk. 4 órakor.) Ausztriában és a nyugat-magyarországi vasutakon a hófúvások következtében a forgalom szünetel.

Törvényszéki csarnok.

* A polgári törvénykezési rendtartás kézikönyve Az új sommás eljárásra való tekintettel dr. Frank Salamon, budapesti ügyvéd igen hasznos művet állított össze, amely az összes perrendtartási törvényeket, tehát egy a rendes mint a sommás eljárást, valamint a fizetési eljárást szerves egészbe illeszti össze. A munka beosztása igen elmés és a czélnak nagyon megfelelő. Alapul ugyanis az 1868: LIV. törvény-czikket veszi s ebbe illeszti a többi perrendtartási törvényeket. Ez egybeolvasztás dacára azonban a rendes és a sommás eljárás közt ez elválasztó vonalat élesen fenntartja, amennyiben minden egyes lap felső részének baloldalán „rendes” és a jobboldalán „sommás” jelző áll, a kétféle eljárás megjelölésére. Ami már most mindakét eljárásban közös, az a lap egész szélességében van nyomtatva, ami pedig csak az az egyik eljárásban érvényes, az a megfelelő „rendes” vagy „sommás” rovatban foglalitatik. Ily módon semmi kétség sem marad enn aziránt, hogy mi érvényes a kétféle eljárásban. A gyakorlati jogászok bizonyára igen szívesen fogadják a művet, smelyet a Franklin-társulat adott ki igen díszes kiállításban. Ára kötve 1 frt 50 kr,

Hajdumegye népoktatásügye.

Az 1894. év II. feléről a kormányhoz fölterjesztendő közis. biz. jelentést a kir. tanfelügyelő mint tanügyi szakelőadó következőleg szövegezte:

Az év I. felében zárult 1893/4. tanév statisztikai munkálata szerint az iskolák száma 2-vel, a tantermeké 7-tel szaporodott; a tanítók száma 175-re emelkedett (+6); képesített tanító van 170 11-nyel több, mint előző tanévben, képesítetlen 5 tanító (5-tel kevesebb, mint korábban); a rendes tanítók száma 170 (emelkedés 8), a segédeké 7 (2-vel fogyott). A tanítóképzés száma 1893/4. tanévben 25 482 (+1342) iskolába járt 15,596 mindennapi, 4564 ismétlődő tanköteles, összesen 20,160, nem járt tehát a megye területén iskolába 5322 tanköteles kik közül mintegy 400-an a megyén kívül (Debreczenben) voltak elemi ipar- és középiskolai tanulóknak felvéve.

Az év második felében, vagyis az 1894/5. tanév kezdetén az iskolába járás még kedvezőtlenebbé alakult, mert míg az összeirt tankötelesek száma (18,702+7665) 26,367 s így a szigorubból ellenőrzött összeírás folytán 885-tel több, mint az előző félévben és 2227-tel több, mint az előző évben, az iskolába nem járók száma (7715) majdnem 1400-zal szintén emelkedést mutat, miután nevezetesen a tanyai iskolázatlanok irattak feltűnő számmal az új összeírási eljárás útján egybe, és miután a négy tanítói állás betöltésével 181-re emelkedett tanítói létszám a 18 652 beiskolázott tankötelesek sem felel meg, átlag 103 növendék jutván egy tanítóra.

Ugy a kir. tanfelügyelő, mint előterjesztése alapján közigazgatási bizottságunk legtöbb helyt megindította a tárgyalásokat új iskolák és osztályok felállítására; az adott nehézségi viszonyok közt valószínűleg számos községben községi jellegű iskolák hiányából felállítatása lesz szükséges, de előreláthatólag államsegélyezésért is felterjesztéseket kellend tenni.

A tanítás folytonosságát több helyen zavarta meg részint járványoszerű, részint kisebb szörványos betegedés. A kimutatott 38 551 iskolamulasztási esethől igazolt volt 23,860 igazolatlan 14,691, mi csak egy harmadrésze ugyan a múlt félév igazolatlan mulasztásainak, de a szorgalmi szak rövid 4 hónapját tekintve, még mindig jelentékeny és egyik elhárítandó okát a népokt. törvény 4. §-ának nem elég szorgos alkalmazásában találja. Ugyanis csak kerek 2400 esetben idézték a mulasztók születését az előjárások 1592 esetben megintést, 506 esetben 50 kr. 171 ízben 1 frt, 64-szer 2 frt, 64 esetben 4 frt bírságot alkalmazván. Az így kirótt 807 forint 50 kr. bírságból csak 59 forint 50 kr. hajtatott be és szolgáltatott iskolai pénztárba, míg 123 frt 50 kr. értékben 247 napszám dologzatott az iskoláknál le.

Közigazgatási bizottságunk 79 népoktatási ügydarabot intézett e félévben a kir. tanfelügyelő előadásához képest el: a tanfelügyelő pedig az iktatójába érkezett 837 ügydaraból és 16 hátralékból 844 ügyet látott el 918 kiadvánnyal. Iskolavizsgáló s illetőleg kisdudóvási és népoktatási intézetek felállítását iránt tárgyaló kiszállás történt H.-Szoboszló és H.-Nánás városokba, Egyek Földé, H.-Dorog, H.-Hadház, H.-Sámsón, H.-Vámospercs, Tetétlen, Téglás és Újváros nagyközségeibe, így a tankerület megyei részének felében megfordult a kir. tanfelügyelő; ezeknek egy része újabb iskolátógatást igényel mit, valamint a hátralévő iskoavizsgálásokat, a tanév következő két harmada alatt lesz alkalom végezni.

Múlt félévi jelentésünk megemlékezett a kézügyesítő tanfolyamról, a h.-szoboszlói polgári iskola fejlesztéséről és az orsz. tanszerkiállításról. Míg a szoboszlói tárgyalásokban ezen s egy fölvetett új terv között az érdeklődés megoszlása miatt némi pangás állott be: a másik két mozgalomnak annál teljesebb sikerét jelezhetjük. A kir. tanfelügyelő fő terjesztést tett kézügyesítő oktatással foglalkozó tanítóknak jutalmazása iránt: e javaslatot annál melegebben ajánljuk s nagyméltóságu közoktatási miniszterium felkarolásába, minthogy a kereskedelmi s földmívelési magas miniszteriumok már meghozták az ez irányban fölük kért áldozatokat.

Vegyes hírek.

* **A telefon csodái.** Lukács Béla keresk. miniszter koncertet rendezett az országos telefonhálózaton. Nehány mutatószámot adatott e ő abból az országos telefon-hangversenyből, mely a temesvári szombati posta- és táviróhárs van készítve meglepetésül. A koncert-próba alkalmára az aradi, szegedi, szabadkai és temesvári vezeték megfelelő módon be lettek vezetve a kereskedelmi miniszterium palotájába, melynek nagytermében a plafond alatt két méterrel, szabadon volt megerősítve a hang közvetítésére szolgáló külön szerkezetű mikrofon, ahhoz való hallókürttel. Sorjában köv tkeztek egymásután: Románé temesvári távirásznő éneke, majd Aradról vegyes négyes dallam, Szegedről térfi kettős és Szabadkáról a városi zenekar által játszott Rákóczy-induló, melynek tizes ütemei szinte csodás közvetlenséggel voltak hallhatók. A miniszter ezen 150—300 kilométernyi távolságokban produkált kísérletek meglepő sikere fölött ismételtén kifejezte teljes elismerését.

* **A László malom sikkasztói.** Erélyesen folyik Nagy-Váradon a vizgát a bűnös szövekezet ellen, mely százezrekkel károsította éveken keresztül az ottani László-malomot. Az Edelmann-esetről újabbán azt jelentik, hogy Edelmann első kijelentése ellenére, hogy nem vezetett könyveket, előadta könyveit; nyugtatóványait azonban nem, mert ugymond, azokba paprikát pakolt. Házkutatást tartottak s találtak négy eldugott üzleti könyvet. Edelmann felesége hangosan zokogott s ezt kiáltozta: Másnak a hibájából szenved a tisztességes ember! Feldheimot most kihallgatják. Feldheim barátai ajánlatot tettek a malom igazgatóságának, hogy 20,000 forintot fizetnek, ha a följelentést visszavonja. Az igazgatóság elhatározta, hogy ha az ügyészség csak csalásért emel vádat, ez egyezségbe belemegy, mert Feldheim csődjével a hitelezők elsikkasztott pénzükből e elég még kevesebbet kapnának. Ha azonban az ügyészség sikkasztással is vádolja Feldheimot, a följelentést vissza nem vonják. Szilágyi vezérigazgató özvegye részére 16,000 forint volt depozálva a fővárosi Bloch-czágnél, melyet a nagyváradi ügyészség megkeresésére a fővárosi rendőrség zárlat alá vett. Visontai Soma ügyvéd az özvegy nevében föllebezett, de ezt a nagyváradi törvényszék elutasította.

Állandó épületet az iparoktatásnak.

Két cikks. Irta: Stern Győző.

Most hogy az iparoskör sürgős teendőihez fűzte, némes városunk hatóságától egy alkalmas telket kárelmezni, az iparos tanonciskola elhelyezésére, hol is az emelendő épületben a már létező és majdan alkotandó iparosszakoktatásnak intézményeit óhajja összpontosítani, nem tehetem, hogy az iparoktatás pontos kérdésével ne foglalkozzak, azon reményben, hogy talán csekélységem hozzájárulhat a társadalom figyelmét — a közérdeknek ezen színterére is — vezetni.

Az iparfejlesztési ténykedések organismusában a vezérműködés az iparoktatás szervében nyilvánul mintegy bástyával szorítva azon döntéshetetlen igazságot, hogy *alapvető* intézményekre van előbb szükségünk, melyeket majdan lendületes és céliradatos, de a fokozatosság kapcsán nyert eredményekkel tetőzketünk be.

Hál' istennek az iparoktatási akció a támogatások közből már is kibontakozik, és a kereskedelmi miniszterium utolsó jelentése teljes öszinteséggel mutat a kiselejtezendő részekre, megjelölven egyttal azon hiányt, melyen az *ipari szakképzés terén* habozás nélkül haladni akar, megalkotván az iparoktatási országos tanács segítségével a végleges és részletes programot az iskolai szervezeti szabályzatok és tantervekkel. Ezen munkálatok javarészt, Szevárenyi József országos ipariskolai felügyelő, fáradhatlan buzgalmát és komoly tanulmányokon alapuló szakértelmét dicsérik.

Az iparoktatás hivatva van a modern ipari átalakulást elősegíteni, azt szemben az élesedő versenyviszonyokkal megedzeni, kidomborítani az *egyéni képességet* és megteremteni jegecedő pontja: azon kölcsönhatásnak, melyben elméleti

és gyakorlati ismeretek egybeolvadnak. Mi sem lehet hálásabb és közzgazdaságilag emelkedőbb feladat, mint a régi és részben most is fennálló *kézműipar* létezését fenntartani, szemben a tömeges gyári ipari termelés áradatával. Egy a törpének élet-halál harca ez, a titáni nagyiparral, melyben az egyen teljes erőkitelése az intelligencia és tőke következése nyilvánul.

Holott a régi *csébs* ipar, melynek folyamánya mai kézműiparunk csak az átörökölt tapasztalat álláspontja van, a kételkedés és bizalmatlanság bizonyos nemevel zárkóznán el a t-oretikus ismeretektől és a technikai vívmányoktól, a modern ipar a természettudományok basisán növekedik nem mulasztva el újabb és újabb buvárlatoknak eredményeit kihasználása körébe vonni.

A gépek zakatolása, a kémények füstfellege nem egy szellemi munkát hirdetnek és így az örökké vizsgálódó, kutató elmének a kézműipar nem tudott sokáig ellentállni. De sopánkodással és a „rég jó idők” hangoztatásával a kisiparos elemet nem tarthatjuk fenn, hiszen az egyoldalú gyári vagy nagyipar mellé már azért is kell ezen osztályt mint államalkotó erőt consolidálni, hogy az aggályos szociális mozgalom, ellensúlyozójává legyen.

Két módozat kínálkozik ezen problema megoldására és mindkettő *az iparos szakoktatás* arcanumában ölelkezik.

Az egyik, azon irányzat iparosainkat a technikai eszközökkel megismertetni, kisebb-szerű gépeket és segédeszközöket a *műhely* körébe venni.

A másik a művészies irányt a készítményekben meghonosítani.

Ott hol — mint a gyáriparnál „*csak olcsón*” a jelszó, természetesen hogy a termékek az unalmas egyforma-ság bélyegét hordják; a hol mechanikai működés, az ástetikai izlést kevésbé képes befogadni, mint szem és kéznek uralma a feldolgozandó tárgyon.

Ezen jelenség — a művészies iparnak — majdani fellendülése képezheti a kézműipar jövőjét hol ismét érvényre fog jutni az izlés formái érzék — felszabadítván a gyártmányokat *hatónas egyformaságból*. A régi kornak maig és utánozhatlan műm-mekel mutatják, mint lehet egy tárgyba ihletet lehelni és mi sem természetesebb minthogy iparos az *műhelyben* honoló művészeti irány a társadalom szélesebb rétegeit képes magához fűzni, mint az egyoldalú *listán művészeti termelés*.

Tehát technikai és művészeti *iskoláztatás* a határozott cél, melyet már az alsófokú ipariskolákban a szakszerű rajznak intenzív ápolása által kell fejleszteni. Kötele-ségünk a kisiparost a *segédgépek* világába bevezetni, e mellett egyéni kezűgyesség és szépségi érzése szabidón tehető, mert nem süllyed szögéjává, — mint gyári iparnak, — a holt gépeknek.

Kell tehát minden tör-kvésünket oda irányítani, hogy az *iparos szakiskolák tömeges létesítésének* jelen városunk egészséges talajában, mi is elhiantsuk az „*állandó ipariskola*” magvát, melynek egészséges kifejlődéséhez kétség nem férhet.

A mi viszonyaink nem engedik a közzgazdasági ágazatok érdekeladarabolását és így minden *előbbrevítele* valamely szaknak, az öszgazgazdaság javára fejlődik. A kisiparos sorsa, az *iparoság* keresetképeségének fokozása egyaránt követelik a hatóságok figyelmét és így kételkedem, hogy minden jóért buzgó törvényhatóságunk az „iparos kör” beadványát kedvezőleg fogja elintézni.

(Vége köv.)

Érdekes statisztikai adatok hazánkról.

A magyar birodalom 222,302 négyszög kilométer területén az 1893-ik évi népszámláláskor 17,349,398 főnyi népség lakott, a mi az 1869—70-iki alapozathoz képest 1,932,001 főnyi szaporodás. Község van a magyar birodalomban: 28 szabad királyi és 125 rendezet tanácsú város, 1916 nagy község, 15,005 kis község és 20,906 pusztá. A szolgabírói járások száma 476 a körjegyzőségeké 2760.

A magyar birodalom területe 322,302 négyzet kilométer; ezen a területen 17,349,398 ember lakik s így egy négyzetkilométerre jut tehát átlagban 5382 ember. Legnagyobb ez az átlagszám, azaz legsűrűbb a Dunai és Tisza közt (7579), legkisebb Erdélyben.

Vallásra nézve van 8,885,940 római katolikus, 2,239,179 református, 1,212,634 ág. h. evangélikus, a görögkeleti, szerb, oláh és orosz nemzetiségű egyházak híveinek a száma együttvéve közel négy millió.

Foglalkozás szerint értelmiségi keresettel foglalkozik 420,139, őstermeléssel 10,915,444, iparral és kereskedéssel 2,960,188 ember; járadékos van az országban 243,696, napszamos 2,438,439.

A közművelődési viszonyokat feltüntető táblázatok is igen érdekesek. A törvényhozás és közigazgatás szolgálatában 25,101 ember áll, a közegészségügyben 17,809, a tanügy munkásainak száma 37,140, különböző egyházi szolgálatot pedig 21,300 ember végez, irodalommal és művészettel foglalkozik 2483 ember. Orvos van a magyar birodalom területén 4003, bírósági ügyész 2520, főiskolai tanár 575, középiskolai tanár 2380, ügyvéd 4353, hírlapíró és szerkesztő 492, másféle író és író-nő 101, festő 210, szobrász 19 s színész és színésznő 1442.

A z i s k o l á k s z á m a az előző évtizedhez mérten ürvendés szaporodást mutat. Az egész magyar birodalomban van három egyetem, tizenkét jogakadémia, 53 papnevelő intézet, 162 gimnázium, 88 reáiskola, 681 szakiskola, 74 tanító- és tanítónőképző, 203 polgári iskola, 24 felsőbb leányiskola, 60 felsőbb népiskola, 27912 elemi iskola, 740 kisdédővő intézet, 40 börtöniskola, 96 emberbaráti iskola, összesen 20245 iskola. Az iskolázás alsó fokának még mindig hiányos voltára mutat az a statisztikai adat, hogy a magyar birodalom területén csak 7,326,372 ember tud írni és olvasni, a mi az összes lakosságnak csak 42,22 százaléka; a többi nagyobb rész sem írni, sem olvasni nem tud.

Svájcz városi árvaházai.

Tanulmány. — Irta: Brocskó Lajos. — Folytatás.

(Az árvaház iskolával birjon? — A baseli árvaház középútja az iskolázatásnál. — Iskoláztatás. — A gyenge tehetségűek képzése. — A leány-iskolai képzése. — Iskolai kötelezettség.)

A mely árvaházban az iskola a házon kívül van, ott mindenütt panaszkodtak hiánya miatt, mert ez által éppen a leghatásosabb nevelési eszköztől t. i. az oktatástól fosztatnak meg. A nevelő csak úgy ismerheti ki növendéke lelkét, ha egyszersmind tanítja is, mert ilyenkor lelke a maga valódságában tárul fel előtte. Hogy minden árvaház iskolával kell, hogy birjon, követeli azon körülmény is, hogy az árvaházakba belépő növendékek legnagyobb része szellemileg és testileg elmaradott, a miért nem képesek lépést tartani a nyilvános iskolákban többi társaikkal, a hol kivételes gondot nem fordíthatnak rájuk s így szellemi fejlődésük és előmenetelük csorbát szenved, a mi az árvaházi iskolában elő nem fordulna, mert itt több gondot fordíthatnak rájuk. E mellett árvaház iskola nélkül nem egyéb, mint — etető intézet, fejezé ki magát az egyik igazgató. „Iskoláink tették árvaházainkat tekintélyes nevelő intézetekké nemcsak hazánkban, hanem azon messze túl is“ — folytatá egész önérzettel.

A baseli árvaházban középutat követnek az iskolázatásra nézve. Jóllehet igen kitűnő iskolával bir az intézet, mégis igénybe veszik a városi iskolákat is. Ugyanis a jó magaviseletű és szorgalmas árvákat mintegy kitüntetésül járatják a városi iskolákba, hogy a nyilvános élettel is megismerkedjenek, de ha a várakozásnak meg nem felelnek, büntetésül visszavétnek az intézeti iskolába. Ilyenkor ezeknek azt szokta mondani az igazgató: „mi biztunk benned, hogy az árvaházon kívül is helyt fogsz állani, de miután e bizalomnak nem feleltél meg, mivel nem bírsz még erkölcsi önállósággal a csábításoknak ellent állani, kénytelenek vagyunk téged minden rossztól megóvándó a nyilvános

iskolától elvonni, míg férfiasabb, szilárdabb magatartásod lesz.“ Ez eljáásnak mindig megvan a maga jó eredménye.

A jeles tehetségű árvákat nagy előszere-ttel küldik a magasabb iskolákba, hogy jövedelmezőbb jövőt biztosítsanak részükre, még akkor is, ha csak az iparos pályára lépnek is. A tanulatlau ember a társadalom terhe lesz a legtöbb esetben. Itt ismét jelét adják a svájcziai gyakorlati érzéküknek. A tudatlanság és szegénység ellen — a társadalom e nyűgei ellen az iskolázatással küzdenek. A kik pedig gyenge tehetségűek, vagy tanulni nem akarnak, azokról más uton, módon gondoskodnak, hogy hasznavehető polgárokká váljanak. Minek zaklassuk az ilyeneket a tanulással, csak megutáltatjuk velők a tovább képzést még jobban. E szempontból kiindulva a sz. galleni árvaház „Drei Linden“ czimvel egy fiók árvaházat alapított, mely mintegy félóránra fekszik az anyaháztól s itt gyenge elméjű és tanulni nem szerető növendékeit a gazdaszatra kézezi ki. E fiók intézet látja el az anyaintézetet tejjel, vajjal, hússal, zöldséggel stb. Ez eszmét minden árvaház magáéva tette, de mindeddig csak Neuchâtel való sithatta meg. Az ily intézetbe az árvák csak az elemi iskola bevégezése után küldetnek és azután is naponta egy egy órát tanulásra kell fordítaniok.

A leányok szellemi kiképzésére is nagy súlyt fektetnek, mert nekik is jobb életsorsot biztosíthatnak magasabb iskolai képzettséggel. Lehetnek tanítónők, gyermekkertésznők, postások, távirók, könyvvezetők, vasuti hivatalnokok stb. De a legtöbbnél elegendőnek tartják az elemi iskolai képzést.

Ugy a fiuknál, mint a leányoknál az iskolai kötelezettség a 15—16 életkorig tart.

A fiatalabb árvák naponta 4—5, az öregebbek 6 óráig nyernek iskolai oktatást

(Folyt. köv.)

Közönség köréből.)*

Köszönetnyilvánítás.

Mindazon rokonok, ösmerősök és a n. é. közönség k k felejtethetlen édes jó apámnak, apósomnak, nagy atyáknak végtisztesség tételén jelenléteikkel fájdalomukat enyhítették, fogadják ez uton részvétőkért hálás köszönetünket.

A Balogh család.

* Az e rovat alatt közlöttekért nem vállal felelős séget a szerk.

A kis lutri húzásai.

— Január 9.-én —

Prága	71	42	9	55	28
Lemberg	32	44	55	5	82
N.-Szeben	76	61	41	21	69

Közgazdaság.

Érték-tőzsde.

(A debreczeni „közgazdasági bank részvénytársaság“ közlése 1895. január 11.-én.)

Államadósság :	
Magyar aranyjárdék 4% — — —	124.—
vasuti beruházási kötvény 4 1/2% — — —	127.25
koronajárdék 4% — — —	99.—
regále váltásági kötvény 4 1/2% — — —	100.75
Osztirák aranyjárdék 4% — — —	125.25
Egységes állam kötvény 4 1/2% — — —	100.50
Tisza-szegedi 4% -os nyeresémsorsjegy	143.50
	124.50
	128.25
	99.50
	101.75
	125.75
	101.—
	144.50
Sorsjegyek :	
Magyar jelzalogbank 4%-os sorsjegy	129.50
Osztirák földhitel sorsjegy 3%-os — — —	116.—
Magyar vöröskereszt sorsjegy — — —	11.75
Osztirák — — — — —	18.—
Olasz — — — — —	13.—
Bazilika sorsjegy — — — — —	8.75
Jó-sziv — — — — —	3.10
	130.50
	117.—
	12.25
	18.50
	13.50
	9.25
	3.40
Részvények :	
Magyar hitelbank részvény — — —	500.50
Osztirák hitelbank részvény — — —	414.25
Magyar ipar- és kereskedelmi bank részv.	130.—
	501.—
	414.50
	130.50
Pénznemek :	
Cs. és kir. arany — — — — —	5.78
80 márkás arany — — — — —	12.16
90 frankos arany — — — — —	9.86
1 Saverains — — — — —	12.38
	5.89
	12.30
	9.90
	12.43

Budapesti árú-tőzsde.

Gyenes és Balogh gabona-bizományi üzlet (Nádor u. 6. sz.) tudósítása a „Debreceni Ellenőr“ részére.

Budapest, január 10.

N a p i j e l e n t é s .

Gabonaüzlet. Buzát ma mérsékelten kínáltak, avételkedv szintén mérsékelt volt, az irányzat csendes volt. Elkelt 24.000 mm. tartott nap árakon.

E l i d á s o k :

Tiszavidéki 300—82 mm. 6.95 frt. 500—81 6.95 frt. 200—81 mm. 6.92 1/2 frt. 300—81 mm. 6.90 frt. 100—80 mm. 6.86 frt.

3 havi időre készpénzfizetés mellett.

Zab 660—30

Egyéb cziszkek változatlanok.

Határidő-üzlet. Amerikától némileg szilárdabb arfolyamokat jelentettek, ma nálunk azonban változatlanul indult az üzlet buzában, s csak később szilárdult meg 1—2 krral az élenkebb készáru üzletre. Tengeri szintén változatlanul indult s gyenge vételkedv mellett ugy zárult is. Zab és rozs csekély üzlet mellett változatlanok.

Zárlat 1 óra :

	frt
B u z a márcz.-ápr.-ra 1895	6.69—6.70
„ szept.-okt. 1895	7.03—7.04
R o z s márcz.-ápr.-ra 1895	5.53—5.54
Tengeri máj.-júna 1895	6.23—6.25
Z a b márcz.-áprila 1895	6.02—6.04
Repeze aug.-szept. 1895	10.70—

Zárlat 4 óra :

	frt
B u z a szept.-okt 1894	6.71—6.72
„ szept.-okt. 1895	7.04—7.06
R o z s márcz.-áprila 1895	5.51—5.52
Tengeri máj.-júna 1895	6.24—6.26
Z a b márcz.-áprila 1895	6.03—6.05
Repeze aug.-szeptre 1894	10.70—10.80

Időjárás : nedves, hideg.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok.

Január hó 9. Hízott sertés árak : 1 Magyar első rendű : Öreg nehéz (páronkin. 400 kilogramm feletti súlyban) 43—44 1/2 krig. Öreg közép (páronkint) 300—400 kilogramm súlyban 43—44. krig. Fiatal nehéz (páronkint 320 kilogramm feletti súlyban) 44 1/2—45. krig. Fiatal közép (páronkint 251—320 kilogramm súlyban 44.—45 krig. — Fiatal könnyű. (páronkint 250 kgm. terjedő súlyban 44 krtól 45 krig. II. Magyar szedett : Nehéz (páronkint 280 kg. feletti súlyban) 43—44. krig. Közép (páronkint 220—41 krig terj. súlyban) 43 1/2—44 krig. Könnyű (páronkint 220 kg. terjedő súlyban) 43 krtól 44 1/2 krig. — A hízott sertés üzlet-irányzat változatlan.

Debreczeni városi színház.

Idénybérlet 25 szünet. Párat bérletiszünet.

Pénteken 1895. Január hó 11-én

Argyilus királyfi és Tündér Ilona.

Látványos néprege 4 felvonásban.

Holnap szombaton 1895. Jan. 12-én páros bérletben.

Szókimondó asszonyság.

(Madame Sans Géné.)

Színmű 4 felvban. Irta : Sardou.

Színházi műsor.

Vasárnap, január 13. A bánya mester, operette 3 felv. Irta : Zeller. (Páratlan bérlet.) Rendezi : Tiszai D.

Kiadó és laptulajdonos :

„Csokonai“ nyomda és kiadó r.-t.

Felelős szerkesztő: Eötvös K. Lajos.

Helyettes szerkesztő: Katona Imre.

ak. Mi sem
eminensebb
t is fennálló
emben a tö-
val. Egy a
ni nagyipar-
jtése az in-
ánu'.
nyek folya-
z átörökölt
és és bizal-
szván el a
nikai vívmá-
tudományok
el újabb és
kihasználása
nyek füstfe-
tnek és így
k a kézmű-
De sopán-
ztatásával a
n, hiszen az
é már azért
alkotó erőt
is mozgalom,
n problema
szakoktatás
rosainkat a
tni, kisebb-
a műhely
a készítmé-
nál „csak ol-
termékek az
rdják ; a hol
ést kevésbbe
nek uralma
s iparnak —
kézműipar
itni az izlés
gyártmányo-
régi kornak
tatják, mint
mi sem ter-
e műhelyben
m sze-e-ebb
az egyoldalú
iskoláztatás
alsófoku ipar-
sív ápolása
k a kisiparost
ni, e mellett
zése szab-
zoigájává, —
eknek.
ket oda irá-
lak tömeges
ges talajaban,
kola“ magvát,
kétség nem
k a közgaz-
t és így min-
x, az öszgaz-
ros sorsa, az
zá-a egyaránt
s így kétel-
törvényható-
át kedvező eg
adatok
302 négyszög
i népszámlá-
akotti, a mi az
932,001 főnyi
ar birodalom-
ndezet tanácsu
kis község és
sók száma 476

Báli selyemszöveteket 35 krtól 14 frt 65 krig méterként, va amint fekete, fehér, színes, Henneberg-selyem 35 krtól 14 frt 65 krig méterként sima, es'kos, koczkázott, — mintázottak damaszt stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 szín és mintázatban stb. postabér-és. vámentesen a házköz szállítva mintákat póstaforduktával küld: Henneberg G. (csász. kir. adv. szállító) selyemgyára Zürichben. Svájcba címzett levelekre 10 kros, levelező lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztetnek. (4)

FONTOS GYOMORBETEGEKNEK

a **Barella P. F. W.-féle**

Világi gyomor-por.

Párisban 1889. **kitüntetve** Gentben 1889.
Brüsszelben 1891. Bácsben 1891.
Londnanban 1893. Megdeburgban 1893. Chicagóban 1893.
Kiváló eredménnyel használtatik mindennemű gyomorbetegek ellen, mint gyomorgörös, gyomorsav, égés, úgyszintén vesé- és hólyagbajoknál; megszűntet azonnal mindennemű fájdalmakat. Hogy minden kételkedésnek elejét vegyem, ingyen, csak a portó megtérítése ellen küldök mintákat.

Valódi csak dobozokban ár 1 frt 60 kr.

Berlin S. W. P. F. W. BARELLA

Friedrichstrasse 220/1. francia orvosi társulatok tagja.

Raktár **Török József** gyógyszer-tárában, Budapest: **király-utca.**

Csödtömegek eladása.

Vb. **Feldmesser Gyula** volt t.-csegei kereskedő csödtömegéhez leltározott árúk és pedig a Tisza Csegen lévő faraktár. az ugyanott levő rőfös-rövidáru- és fűszerüzlet, valamint a B.-Ujvárosban lévő faraktár csödválasztmányi határozat folytán zártajánlati verseny útján eladatnak. Az ajánlatok külön teendők a csegei faraktárra külön a b.-ujvárosi faraktárra és külön a t.-csegei rőfös-rövidáru üzletre.

A T.-Csegen lévő deszkák, léczek zsindelek, fűrészelt fa, druzár és nagy fenyő-szálakból álló a csegei tiszaparton és a csegei fátelapen elhelyezett faárúknak három fedett deszkaszín és nagy fűrészfárgánnyal együtt beszerzési áron alul felvett leltári becsértéke (Csödteltár 12—202 tétel) 3433 frt 71 kr, a t.-csegei legnagyobb részét rőfös-, mint szövet, karton, barhet, vászon, enderlin, szaten kendők stb. cikkekéből álló üzletnek beszerzési áron alul felvett becsértéke (csödteltár 203—1118, 1120—1170 t.) 5840 frt 02 kr, végül a b.-ujvárosi szintén különböző építési faanyagokból álló faüzlet leltári becsértéke (csödteltár 1191—1491—1471. t.) 459 forint 94 krajczár.

A zárt ajánlatok alantírott tömeggondnok ügyvédi irodájába

beárólag 1895. január hó 30-ig

adhatók be, későbbben beérkező ajánlatok figyelembe nem vétetnek. Ajánlatot tevő köteles minden üzlettömeg után külön a becs-

érték 10%-át készpénzben vagy törvényszerű óvadék-papírban bánompénzül tömeggondnoknál lefizetni. Az elfogadott ajánlat benyújtójának bánompénze a vételárba betudatik, a többieké ajánlat visszautasítása után azonnal visszaadatik. A csödválasztmány az ajánlatok tárgyában 1895 január 31-én határoz, az ajánlattevőt ajánlata feltételül kötelezi, míg a csödválasztmány fenntartja magának az ajánlati vételárra való tekintet nélkül a szabad döntés jogát.

Minden egyes üzlettömeg vevője vette i ajánlatának elfogadása, illetve a vételnek reá való lefizése után köteles a vételárat 48 óra alatt a tömeggondnok kezébe lefizetni, különben bánat-pénzét elveszti s a csödválasztmánynak joga lesz a késedelmes vevő veszélyére és költségére a megvett árukat tetszése szerinti módon értékesíteni. A csödválasztmány az eladás alá kerülő leltári árúknak hiányokért nem szavatol.

A csödteltár alantírott tömeggondnoknál bármikor megtekinthető s ugyanott minden egyéb szükséges felvilágosítás megszerezhető. A taárúk ugy Csegen, mint B.-Ujvárosban a tömeggondnok közbenjötté nélkül is megtekinthetők, a rőfös üzlet megtekintésére jelentkezés esetén alantírt tömeggondnok minden érdeklődőnek módot nyújt.

K. H. Debreczenben, a csödválasztmány-nak 1894. december 30 án tartott üléséből.

Dr. Brüll Bertalan,
ügyvéd,

mint vb. Feldmesser Gyula csödtömeggondnoka.
Debreczen, Battyány-utca.

III.

Árverési hirdetményi kivonat.

A h.-nánási kir. járásbiróság, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a h.-büszörményi városi takarékpénztár végrehajthatóan Kerékgyártó István végrehajtást szenvedő elleni 130 frt tőkekövetelés és járulékai iránti végrehajtási ügyében királyi törvényszék (a h.-nánási kir. járásbiróság) területén lévő, H Dorogon fekvő a h.-dorogi 268 sz. tjkben A + 275 ingatlanra az árverést 600 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az **1895. évi január hó 31-ik napján délelőtt 9 órakor** H.-Dorog községházánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

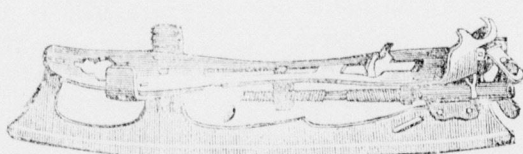
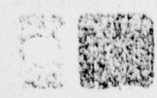
Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagyis 60 forintot készpénzben, vagy az 1881: LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881: LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltattai.

Kelt H.-Nánás 1894. évi október hó 17. napján.

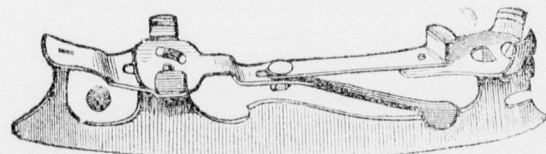
A h.-nánási kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság

Beóthy

kir. járásbíró

Merkur

Halifax.

Czélszerű és alkalmi ajándékok.

Ajánlom czélszerűségi és hasznosságai szempontból következő idény cikkeket:

Szén és fakosarakat, kályha előket,

MELEGVÉDŐ ERNYŐKET és TŰZSZERKEKET.

Meidlingi és fafütésű vaskályhák.

Eredeti Budweizeri porcellán kályhák.

Fényezett, zománcozott és **tömör** borítású konyha felszerelési cikkek,

legdusabb raktár

és legjutányosabb áruk.

Árlap circa 1000 képpel ingyen és bérmentve.

TÓTH GYULA

vaskereskedő, Debreczen, városházában.

